

Terveysteknologia ry:n lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 26.5.2026 hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 56/2026)

Terveysteknologia ry kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen mukaan tavoitteena on kehittää hyvinvointialueiden rahoitusmallia perustuslain mukaiset palvelut turvaten. Tällä pyritään hillitsemään hyvinvointialueiden kustannusten kasvua. Samalla toteutetaan säästötoimenpiteitä.

Muutoksilla on mahdollista saavuttaa säästöjä, mikä on valtiontalouden tila huomioon ottaen sekä suotavaa että välttämätöntä. **Kannusteita kustannusten kasvun hillintään muutosehdotukseen ei kuitenkaan sisälly, mikä heikentää tavoitteiden toteutumismahdollisuuksia. Julkinen palvelutuotanto on pahoin jäänyt jälkeen yksityisestä palvelutuotannosta välttämättömän uudistumisen kehittämisessä, mikä vaikeuttaa tuottavuuden lisääntymistä. Uudistumista edistäisi myös hyvinvointialueiden johtaminen, jotta parhaat käytännöt ja uudistumisen keinot leviäisivät ja skaalautuisivat Suomessa.**

Ehdotuksessa esitetään, että palvelutarpeen kasvusta johtuvaa rahoituksen kasvua leikataan. Vastaavasti siirtymätasauksiin ehdotetut porrastusmuutokset ja säästöt vähentäisivät hyvinvointialueille myönnettävää kokonaisrahoitusta suhteessa nykyiseen lakiin. Rahoituksen merkittävä supistaminen alueilta edellyttää myös niiden vastuulla olevien tehtävien karsimista. Tämä ei kuitenkaan kuulu rahoituslain piiriin. Rahoituksella voidaan luoda kannusteita tai pakkoa toiminnan kehittämiseen.

Hyvinvointialueiden ensimmäisten vuosien aikana alueiden taloudellinen kehittyminen on eriytynyt. Palveluverkkoa ja toimintatapoja on kehitetty vaihtelevasti – osa luottaa seiniin, osa etäpalveluihin ja liikkuviin yksikköihin. Teknologian hyödyntäminen myös vaihtelee. Esteenä hankinnoille ovat rahapulan lisäksi mm. it-yksikköjen vastustus ja sopimustekniset ongelmat. Tuottavuutta haittaa myös yhteensopimattomat IT-järjestelmät. Mutu-tuntuman lisäksi käytössä ei ole riittävästi tietoa palvelutuotannon arvioimiseksi eri paikoissa. Tutkimuksen piirissä on todettu, että osa heikosta taloudellisesta tilanteesta johtuu johtamiseen ja päätöksentekoon liittyvistä ongelmista. Nämä ongelmat eivät poistu lisää rahaa jakamalla. Johtamisen lisäksi rahoitusmalliin tarvitaan taloudellisia kannusteita. Uudistumisesta ja toiminnan kehittämisestä pitää palkita.

Aluekohtaisen rahoituksen vähimmäistasoa turvaavasta tasauksesta tulisi luopua, koska on käytännössä mahdotonta määrittää, mikä on rahoituksen vähimmäistaso alueelle, joka ei tee riittäviä sopeutustoimia. Tarpeeseen perustuvan mallin takaa kasvaville alueille mahdollisuuden hoitaa kasvavasta väestöstä johtuva palvelutarve. Toisaalta mallin tulisi pakottaa väestökehitykseltään tappiolliset alueet purkamaan palvelurakennetta. Tämä ei ole helppoa, eikä nopealla aikataululla tehtävissä, mutta jos rahaa siirretään kasvavilta ja asiansa hyvin hoitaneilta alueilta heikommin menestyville, malli luo täysin päinvastaisen kannusteen kuin sen pitäisi. Hyvästä taloudenpidosta tulisi palkita, ei rangaista. Vaikeuksissa olevien alueiden osalta tasaus hidastaa pakollisten uudistusten tekemistä. Alueilla on tiedossa ennusteet väestökehityksestä, joten ennusteet

mahdollisesti myönnettävän rahamäärän laskusta ovat olemassa, ja näiden pohjalta on mahdollista ryhtyä ennakoiviin toimenpiteisiin. Jos alueita, joiden rahoituksen ennustetaan laskevan, halutaan tukea, se tulisi tehdä valtion lisärahoituksen turvin, ei leikkaamalla muilta alueilta.

Ehdotetut muutokset rahoituslakiin tuovat pieniä säästöjä, jotka auttavat hieman kustannusten kehityksen hillinnässä. Suuremmat säästöt sektorilta tulee hakea palveluvelvoitteita karsimalla, mikä ei kuulu rahoituslain piiriin. Parlamentaarisella sote-työryhmällä on tähän liittyvä tärkeä tehtävä.

Ehdotetut muutokset eivät luo uusia kannusteita toimia taloudellisesti. Pikemminkin päinvastoin, jos aluekohtaisia vähimmäisrahoituksen turvaavia tasauksia ryhdytään toteuttamaan. Edelleen olisi syytä pohtia, voisiko jonkin osan rahasta jakaa saavutettujen terveyshyötyjen tai hoitotulosten pohjalta.

Lopuksi kiinnitämme huomiota rahoituslain tulkintaan, joka haittaa ulkopuolisen rahan vastaanottamista, koska se vähentää perusrahoitusta. Terveysalan kasvuohjelman puitteissa on mahdollistettu Business Finland rahoitus hyvinvointialueille ilman perusrahoituksen menetystä. Hyvinvointialueilla voisi olla muutakin toimintaa, kuten tilojen ja laitteiden vuokrausta, datan tarjoamista TKI-toimiin, rojalit-kehityshankkeista., jos näiden saanti ilman perusrahoituksen menetystä olisi mahdollista. Näin syntyisi kannuste hankkia ulkopuolista rahoitusta, mikä olisi parempi ratkaisu, kun joidenkin ehdottama hyvinvointialuevero.

Parhain terveisin

Saara Hassinen
toimitusjohtaja
Terveysteknologia ry